

Åmot kommune

Enhet for Landbruk

FORSVARSBYGG

Postboks 405 Sentrum
0103 OSLO

Dato 18.03.2022
Vår ref. 2020/1305 -4585/2022
Deres ref.

Vedtak - søknad om spredning av plantevernmidler i blindgjengerområder i Regionfelt Østlandet

2022/28 - Administrativt vedtak

Med hjemmel i plantevernmiddelforskriften av 1. juni 2015 § 17 (punkt d. faller bort), § 20 første ledd, tredje punktum og § 23 a) og b) samt Naturmangfoldloven §§ 8 - 12 gis det tillatelse til spredning av plantevernmidler (glyfosat) med helikopter i Regionfelt Østlandet, samvirkemål (blindgjengerfelt) nr. S1, S2, S3 og S4 i 2022. Det vises også til delegering av myndighet til kommunen og Statsforvalteren etter plantevernmiddelforskriften annet ledd av 1. juni 2015.

Vilkår jfr. Instruks til kommune og fylkesmann om utøvelse av delegert myndighet etter plantevernmiddelforskriften § 11:

- a) Spredefeltets ytterkanter skal merkes slik at de er lett synlige for den som utfører arbeidet.
- b) Oppdraget skal ikke utføres når vindstyrken er over 5 m/s målt under 2 meter over bakken i åpent lende.
- c) Ved spredning av plantevernmidler i ungskogfelt skal det vises viltbiologiske og landskapsmessige hensyn spesielt mot myr, vassdrag og større ferdselsårer.
- d) Spredningen på feltet skal utføres slik at noe av lauvvegetasjonen blir stående igjen.
- e) Landingsplass for luftfartøy skal så vidt mulig legges slik i forhold til feltet at overflyging av bebyggelse, dyrket mark, drikkevannskilder og innsjøer unngås.
- f) Arbeidstrykket ved dysene på spredebommen på helikopteret skal ikke være over 2,5 bar under spredning, og spredeutstyret må for øvrig fungere slik det skal.

g) De som skal utføre spredningen plikter å utføre internkontroll.

h) Før behandling skal man fly over feltet for å kontrollere at markeringen av feltets yttergrenser er lett synlige fra luftfartøyet.

i) Den som utfører oppdraget skal føre sprøytejournal for oppdraget med følgende informasjon: oppdragsgiverens navn og adresse, dato for utført spredning, arealstørrelse, plantevernmiddelets handelsnavn, anvendt total mengde av handelspreparatet, lufttemperatur, vindretning og vindhastighet under spredningen. Journalen skal oppbevares i 10 år.

Kommunen kan i tillegg sette egne, faglig berettigede vilkår. Dessuten skal vedtaket fastsette en frist for gjennomføring av oppdraget, før det eventuelt må søkes på nytt.

Kommunens vilkår:

- De som utfører oppdraget må være sertifisert til sprøyting av plantevernmidler fra helikopter. Dokumentasjon på godkjent sertifikat skal sendes kommunen innen oppdraget utføres.
- Mengde virksomt stoff skal være absolutt minimum for å få oppdraget gjennomført.
- Med hjemmel i ovennevnte instruks settes det vilkår om at Forsvarsbygg utføre samme prøvetakingsrutiner som i 2020, som kan avdekke eventuell utlekking eller spredning av plantevernmidler i nærliggende vassdrag **før og etter sprøyting**. Kopi av resultater sendes Åmot kommune med kopi til kommuneoverlege.

Frister:

- Gjennomføring av oppdraget senest 15. august 2022.
- Frist for innlevering av prøveresultater senest 1. oktober 2022.

Bakgrunn

Mattilsynet har delegert myndigheten til å fatte vedtak om tillatelse til spredning av plantevernmidler fra luftfartøy mv. av 1. juni 2015 til samtlige av landets kommuner.

Åmot kommune har mottatt søknad fra Forsvarsbygg, Pb. 405, Sentrum, 0103 Oslo datert 30. september 2021 om spredning av plantevernmidler i Regionfelt Østlandet blindgjengerfeltene nr. S1, S2, S3 og S4.

Forsvarsbygg har tidligere fått tillatelse til å sprøyte med plantevernmidler fra luftfartøy i blindgjengerfelt – sist i 2020. Vegetasjonen i blindgjengerfeltene har nå utviklet seg slik at det er behov for ny sprøyting i nærmere definerte områder.

Forsvarsbygg skriver i sitt oversendelsesbrev:

Sist blindgjengerfeltet ble sprøytet var i 2020, og vegetasjonen har nå utviklet seg slik at det er behov for vegetasjonsfjerning i 2022. Sprøyting er et av få mulige tiltak, da blindgjengerfaren begrenser de fleste andre metoder for vegetasjonsfjerning. Slik tilveksten i det aktuelle området utvikler seg, ser sprøyting hvert 2. år ut til å være et aktuelt intervall.

Det vises for øvrig til vedlagt søknadsskjema.

Jfr. Instruks til kommune og Statsforvalteren om utøvelse av delegert myndighet etter plantevernmiddeforskriften § 9 skal kommunen sende søknaden på høring til Statsforvalterens miljøvernavdeling og kommunelege senest 14 dager etter at søknaden er mottatt. Kommunen skal ifølge instruksens § 11 fatte vedtak innen 15. mars året etter kommunen har mottatt søknaden. Kopi av vedtaket skal sendes Statsforvalterens miljøvernavdeling og Mattilsynet. I tillegg sendes kopi til kommuneoverlegen i Åmot kommune.

Statsforvalteren i Innlandet er forelagt søknaden med vedlegg og har skrevet følgende i sin vurdering datert den 14. januar 2022:

Det opplyses om at det er ca. 290 daa. Med myr innenfor S1, og at også myrarealer som har høy vegetasjon vil måtte sprøytes, men at annen myr ikke vil det. Vi anser det som uheldig at våtmarksområder blir sprøytet, men ser at det er nødvendig for å sikre god sikt på området og unngå farlige situasjoner. Statsforvalteren forutsetter at en kun sprøyter på myrarealer hvor det er helt nødvendig, og at andre myrer blir stående urørte og med en buffersone som sikre at en unngår avrenning av plantevernmidler til myrene. Det vises også til at det er registrert myrarealer, grunne myrer, på S2 og S3 og at det er like forutsetninger også her som for S1.

Det går flere vassdrag/bekker/elver i eller nært de tre områdene. Det opplyses om at en vil jobbe for å unngå påvirkning av vassdraga, og at en vil følge opp med vannprøver før og etter sprøyting. Vi forutsetter at dersom det viser seg at vassdraga blir i overkant påvirket av sprøytingen, at en ser på alternative løsninger for å begrense denne påvirkningen. Videre forutsetter vi at en legger opp til å ha buffersoner mot vassdrag for å begrense avrenningen.

Det er innenfor S1 registrert et større område med MIS-figurer med nøkkelbiotoper, gamle og døde trær, i tillegg til at store deler av området er registrert som vernskog. Sprøyting med plantevernmidler på disse biotopene vil trolig kunne påvirke dem negativt, og vi anbefaler at en tar høyde for å unngå sprøyting av slike områder, med mindre det er helt nødvendig.

Til slutt ønsker vi å bemerke at bruk av sprøytemidler ikke er gunstig for naturmangfoldet, og bør kun brukes som siste utvei når det ikke finnes alternative metoder. Dersom det skulle vise seg at det finnes andre praktiske metoder som er mer skånsomme mot naturen

og som fungerer for å få bukt med den høye vegetasjonen, som i dette tilfellet, ber vi om at en vurderer å gå bort ifra bruken av sprøytemidler.

Statsforvalteren har ingen ytterligere merknader til tiltaket.

Kommuneoverlegen i Åmot kommune har i sin uttalelse datert den 18. mars 2022 skrevet følgende:

Forsvaret søker om tillatelse til sprøyting av blindgjengerfelt S1, S2 og S3 i Regionfelt Østlandet. Det er behov for vegetasjonsfjerning grunnet at vegetasjonen har vokst mye siden siste sprøyting.

Forsvarsbygg vil jobbe for å redusere påvirkning på omgivelsene så godt det lar seg gjøre, ved å sprøyte på tidspunkt hvor det er lite vann i bekkene og vegetasjonen er mottakelig for sprøyting.

Det er en forståelse for at det er viktig å ivareta ansettes sikkerhet i forbindelse med blindgjenger rydding. Blindgjenger rydding er i tillegg en forutsetning for at arealene kan være tilgjengelig for allmennheten utenfor virksomhetsfrie perioder.

Det er ved tidligere sprøyting påvist små mengder av plantevernmidler i bekker som leder fra området etter sprøyting. Målte mengder glyfosat ligger langt under det nivå som er vurdert som helseskadelig av EFSA.

Saken har vært diskutert med Mattilsynet. Det er bekymringsfullt at det er funn av sprøytemiddelrester etter sprøyting.

Kommuneoverlegen ber saksbehandler å pålegge søker om å foreta målinger for glyfosat både før og etter sprøyting.

Kommuneoverlegen ber i tillegg saksbehandler om at ved fremtidig søknad sette Mattilsynet på som høringsinstans.

Kommuneoverlegen ber om at eventuelle målinger tatt før og etter sprøyting av blindgjengerområder sendes i kopi til kommuneoverlegen i Åmot kommune på kommuneoverlege@amot.kommune.no.

I søknaden fra Forsvarsbygg opplyses det at det etter lov om offentlig anskaffelser foreløpig (pr. 30/9-2021) ikke er avklart hvem som skal utføre oppdraget, men at det pr. dags dato kun er Pegasus Helikopter AS som leverer denne tjenesten.

Vurdering

I saker hvor det gis tillatelse til spredning fra luftfartøy skal vedtaket gjengi kravene i Instruks til kommune og Statsforvalter om utøvelse av delegert myndighet etter plantevernmiddelforskriften § 11 *Vedtak*.

Instruks til kommune og Statsforvalter om utøvelse av delegert myndighet etter plantevernmiddelforskriften § 11 *Vedtak* annet ledd sier:

I saker hvor det gis tillatelse til spredning fra luftfartøy skal vedtaket gjengi kravene i plantevernmiddeforskriften § 17, § 20 første ledd, tredje punktum og § 23 bokstav a) og b). I tillegg skal følgende vilkår gjengis i vedtaket, unntatt de som ikke passer i den enkelte sak:

- a) *Spreddefeltets ytterkanter skal merkes slik at de er lett synlige for den som utfører arbeidet.*
- b) *Oppdraget skal ikke utføres når vindstyrken er over 5 m/s målt under 2 meter over bakken i åpent lende.*
- c) *Ved spredning av plantevernmidler i ungskogfelt skal det vises viltbiologiske og landskapsmessige hensyn spesielt mot myr, vassdrag og større ferdselsårer.*
- d) *Spredningen på feltet skal utføres slik at noe av lauvvegetasjonen blir stående igjen.*
- e) *Landingsplass for luftfartøy skal så vidt mulig legges slik i forhold til feltet at overflyging av bebyggelse, dyrket mark, drikkevannskilder og innsjøer unngås.*
- f) *Arbeidstrykket ved dysene på spredebommen på helikopteret skal ikke være over 2,5 bar under spredning, og spredeutstyret må for øvrig fungere slik det skal.*
- g) *De som skal utføre spredningen plikter å utføre internkontroll.*
- h) *Før behandling skal man fly over feltet for å kontrollere at markeringen av feltets yttergrenser er lett synlige fra luftfartøyet.*
- i) *Den som utfører oppdraget skal føre sprøytejournal for oppdraget med følgende informasjon: oppdragsgiverens navn og adresse, dato for utført spredning, arealstørrelse, plantevernmiddelets handelsnavn, anvendt total mengde av andelspreparatet, lufttemperatur, vindretning og vindhastighet under spredningen. Journalen skal oppbevares i 10 år.*

Kommunen kan i tillegg sette egne, faglig berettigede vilkår. Dessuten skal vedtaket fastsette en frist for gjennomføring av oppdraget, før det eventuelt må søkes på nytt.

I dette tilfelle er det bare instruksens § 11 d) som faller bort.

I forskrift om plantevernmidler § 17 Spredning av plantevernmidler fra luftfartøy står det følgende:

Spredning av plantevernmidler fra helikopter kan bare gjennomføres etter særskilt tillatelse. Tillatelse til spredning av plantevernmidler fra helikopter kan bare gis dersom følgende vilkår er oppfylt:

- a) *det ikke finnes hensiktsmessige alternativer eller sprøyting fra helikopter gir klart færre ulemper for menneskers helse og miljøet enn spredning fra bakken,*
- b) *det bare anvendes plantevernmidler som er spesielt godkjent for spredning fra helikopter,*

c) den virksomhet som utøver spredningen har helikopter og utstyr som er godkjent for spredning av plantevernmidler fra helikopter,

d) ytterkant av det areal som sprøytes ligger minimum 200 meter fra bolig og fritidsbolig, og

e) helikopteret er utstyrt med beste tilgjengelige teknologi for å redusere avdrift.

All annen spredning fra luftfartøy er forbudt – det vil si at sprøyting med drone ikke er noe alternativ.

Virksomhet som gis tillatelse etter annet ledd har plikt til å gi melding om hvert enkelt felt som skal behandles til den lokale politimyndighet og det lokale mattilsynet senest syv dager før oppdraget planlegges utført.

Ved vurdering av om vilkåret i plantevernmiddelforskriftens § 17, annet ledd, punkt a) er oppfylt må det først tas stilling til om dokumentasjon i søknaden viser at prinsippene for integrert plantevern er vurdert jf. plantevernmiddelforskriftens § 26 og vedlegg 2, og at alternative metoder til bruk av plantevernmidler ikke er hensiktsmessige.

Ut fra de momenter som fremkommer i søknaden vurderer kommunen det slik at det ikke er alternative mekaniske metoder for sprøyting. I tillegg anses det ikke som et alternativ at spredning skjer fra bakken. Type vegetasjon, terreng og formål med spredningen tilsier at det i dette tilfelle vil være mest hensiktsmessig at spredning skal skje fra luftfartøy – i dette tilfelle helikopter. Ut over plantevernmiddelforskriftens § 17, annet ledd, punkt c) anses hensynet til forskriften som oppfylt.

I forskrift om plantevernmidler § 20 Plikt til å redusere risikoen for vannforurensning første ledd tredje punktum står det:

Ved spredning av plantevernmidler fra luftfartøy skal overflatevann ikke oversprøytes direkte.

I forskrift om plantevernmidler § 23 Kunngjøring og merking ved spredning av plantevernmidler bokstav a) og b) står det videre:

Den som utfører spredning av plantevernmidler på arealer som er åpne for allmenn ferdsel, har plikt til å informere offentligheten om dette, og skal sørge for følgende:

a) areal som er behandlet med plantevernmidler skal merkes med plakater i samsvar med Mattilsynets mal. Det samme gjelder veier eller stier som fører inn i arealet. Plakatene skal stå i minimum syv dager, og fjernes senest tre uker etter avsluttet spredning, med mindre det angis en annen frist på etikett,

b) de som har spesielle interesser i eller inntil sprøytefeltet, slik som birøktere, reineiere eller beiteberettigede, skal underrettes om spredningen god tid før sprøytingen utføres.

Kommunen har vurdert tiltaket etter bestemmelsene i Naturmangfoldloven, og da spesielt §§ 8 til 12. Bestemmelsene i § 8 sier blant annet at offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig baseres på vitenskapelig kunnskap om artens bestandssituasjon, naturtypens utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkningene. Kommunen mener ikke å ha tilstrekkelig kunnskap om naturmangfoldet i området og konsekvensene av den omsøkte sprøytingen. Det er derfor nødvendig å innhente mer kunnskap om hvilken konsekvens sprøyting med glyfosat har. Hensynet til sikkerhet til de som skal rydde blindgjengere veier imidlertid høyt.

Naturmangfoldlovens § 9 føre-var-prinsippet. Mattilsynet skriver i Fakta om glyfosat 2021 at de planlegger å revurdere alle glyfosat-preparatene på det norske markedet i 2022. Videre skriver de under avsnittet om Nedbryting, binding og transport at glyfosat nedbrytes relativt raskt i jord med normal mikrobiell aktivitet. Ved lav mikrobiell aktivitet som for eksempel dypereliggende jordlag eller ved lave temperaturer om høsten eller om vinteren, kan nedbrytingen være langsom er avhengig av temperatur; lavere temperatur – mindre mikrobiell aktivitet – langsommere nedbryting. I innsjøer og andre vannforekomster er nedbrytingstiden moderat og glyfosat går over tid over i sedimentene. Her avhenger nedbrytingen også av mikrobiell aktivitet. Under oksygenfattige forhold brytes glyfosat langsomt til svært langsom ned. Videre viser risikovurderingen av glyfosat og dets nedbrytningsprodukter lav risiko for uakseptable effekter for bier, insekter som snylteveps og rovmidd, jordlevende arter som meitemark og spretthaler, samt for arter somlever i vann. Risikovurderingen for fugl og pattedyr kunne ikke ferdigstilles på EU-nivå. Denne risikoen vil da bli videre vurdert på nasjonalt nivå når plantevernmidlene skal revurderes for godkjenning i Norge.

Det vurderes at kommunen ikke har nok kunnskap til naturmiljøet for å kunne si at tiltaket ikke vil gjøre noen alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, men at sikkerheten til de som utfører rydding av blindgjengere er tungtveiende.

Sett hen til lovens § 10 skal påvirkningen av et økosystem vurderes ved å påse at driftsmetoder, teknikk og lokalisering ut fra en samlet vurdering av tidligere, nåværende og framtidig bruk av mangfoldet og økonomiske forhold gir de beste samfunnsmessige resultater.

I forhold til § 11 skal tiltakshaver dekke kostnader for å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet som tiltaket eventuelt volder, jf. ovenfor dersom dette ikke er urimelig ut fra tiltaket og skadens karakter.

§ 12 tar høyde for å unngå eller begrense skader på naturmangfoldet ved å påse at driftsmetoder, teknikk og lokalisering ut fra en samlet vurdering av tidligere, nåværende og framtidig bruk av mangfoldet og økonomiske forhold gir de beste samfunnsmessige resultater. Forsvarsbygg har tidligere tatt vannprøver både før og etter spredning av plantevernmidler. Resultatet viser noe avrenning men at verdiene ikke er så høye at de regnes som helseskadelig for mennesker. Forsvarsbygg skal sette i gang et arbeid hvor man skal se på om det kan finnes alternative metoder for rydding av vegetasjon uten bruk av plantevernmidler. Vi ser fram til den undersøkelse.

I tillatelsen Forsvarsbygg fikk i 2018 satte Åmot kommune et vilkår om at det skulle innføres et prøveregime, som har til hensikt å avdekke eventuell utlekking eller spredning av plantevernmidler i nærliggende vassdrag. Forsvarsbygg har foretatt prøver på utvalgte steder og sendt inn kopi av prøveresultater til kommunen. Det ble funnet spor av glyfosat i to av tre prøver – nedstrøms blindgjengerområdet S1, men verdiene lå under kravene i drikkevannsforskriften. Det vil være naturlig å sette vilkår om at prøvetaking av vassdrag også gjennomføres før sprøyting.

Landbrukssjefen anbefaler til søknaden godkjennes. Det settes visse vilkår i vedtaket.

Det sprøytes generelt lite med plantevernmidler i skogbruket i Norge, det har vært og er mer vanlig i Europa. De naturgitte forhold i Norge tilsier at vi stort sett klarer oss uten. Forsvarets behov for sprøyting av nedslagsfelter i Regionfelt Østlandet er spesiell med tanke på hyppighet og omfang. Begrunnelse for vedtaket er at hensynet til sikkerhet for personale i forsvaret, som utfører blindgjengerrydding, i dette tilfelle må veie tyngre enn hensynet til naturmiljø. Forsvarsbygg oppfordres til å finne alternative løsninger for rydding av vegetasjon i nedslagsområdene.

Konklusjon

Etter en samlet vurdering og spesielt med tanke på sikkerhet til personale som rydder blindgjengere i nedslagsområder for granater i Regionfelt Østlandet S1, S2, S3 og S4 gis Forsvarsbygg tillatelse til spredning av plantevernmidler som omsøkt, men med visse vilkår i vedtaket.

Du kan klage på vedtaket innen tre uker fra du mottok dette brevet, jf. fvl § 28. Klagen må være skriftlig.

Bruk gjerne klageskjemaet vårt: <https://kommune24-7.no/amot/702514>, eller send klagen til Åmot kommune, Postboks 65, 2451 Rena eller postmottak@amot.kommune.no. Dersom klagen inneholder taushetsbelagte opplysninger, bør den ikke sendes som e-post. Da kan du logge deg inn med elektronisk ID og sende den kryptert på [eDialog](#).

Skriv hvilket vedtak du klager på, hvilke endringer du ønsker og årsaken til at du klager. Hvis du sender klagen så sent at det kan være usikkert for oss om du har klaget i rett tid, ber vi om at du også skriver datoen for når vedtaket kom fram til deg.

Med hilsen

Jesper Engel
Enhetsleder

Brevet er elektronisk godkjent og sendes derfor uten signatur.

Vedlegg

- 1 Søknad om sprøyting av blindgjengerfelt
- 2 E-post
- 3 Søknad om spredning av plantevernmidler fra luftfartøy

Eksterne kopimottakere:

MATTILSYNET	Felles postmottak Postboks 383	2381	BRUMUNDDAL
STATSFORVALTEREN I INNLANDET	Postboks 987	2604	LILLEHAMMER
Ole Bodenvald Lohmann	Torget 1	2450	RENA